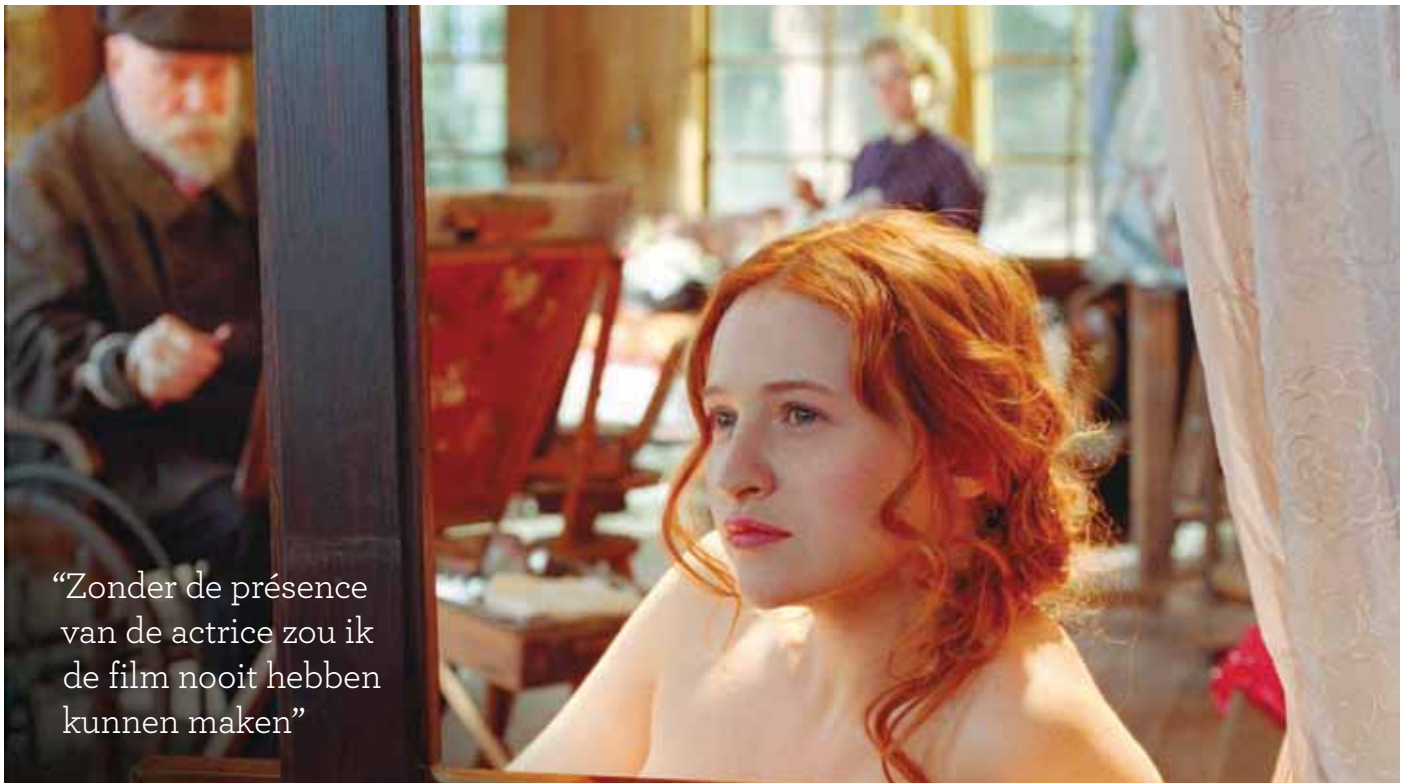

GILLES *over RENOIR* BOURDOS

“Zonder de présence van de actrice zou ik de film nooit hebben kunnen maken”

In 1915 bracht het meisje Andrée ‘Dédée’ Heuschling als model de oude Pierre-Auguste Renoir (1841 – 1919), de grote Franse impressionistische schilder in zijn laatste levensjaren opnieuw het plezier van het schilderen bij. Tegelijk werd zijn zoon, Jean, verliefd op haar. Als Catherine Hessling zou ze de muze van de belangrijkste Franse cineast ooit worden. Laat dat nu net het onderwerp zijn van de lyrische biografie RENOIR van de Franse filmer Gilles Bourdos. — FREDDY SARTOR

FILMMAGIE: Het model van vader-schilder Pierre-Auguste Renoir dat de muze wordt van zoon-filmer Jean, is het motief van je film RENOIR. Was zij ook een goede actrice?

GILLES BOURDOS: Alle films met haar heb ik gezien. Zoals *La petite marchande d’allumettes* (1928), naar het gelijknamige sprookje van Hans Christian Andersen. Zij had een ongelooflijke energie. Haar spel in die tijd bracht het publiek in de war want ze acteerde heel erg. Dat was de schuld van Jean. Het heeft dat erkend in zijn

boek trouwens. Jean leed onder het complex van zijn vader maar ook van zijn oudere broer Pierre, een bekend en groot theateracteur die vaak met Louis Juvet heeft gespeeld. Jean wou weg van het naturalisme van het theater. Hij zei: “Film heeft niets met theater te maken, het spel van de acteurs zou moeten zijn zoals het maltezerkruismechanisme in een camera!” Hij heeft Andrée gedirigeerd zoals een Japanse geishapop. Hij deed haar aan overacting doen wat de toeschouwers geenerde. Dat lag ook in haar aard.

Ik denk niet dat ze een grote actrice was qua spel, maar ze onderscheidde zich. Ze had een bijna dierlijke présence op het scherm die zeer sterk was. Zoals in *Charleston*, een korte film van Jean, waarin ze danst. Dat is zo modern, *ça brûle!*

Na de breuk met Jean Renoir is ze in de vergetelheid terechtgekomen?

G. BOURDOS: Niet te geloven! Er is maar één interview met haar verschenen, in de jaren 40 in een kleine Franse krant. Zij die de oude schilder

“Pierre-Auguste Renoir begreep de cinema niet en zei altijd: **Waarom word ik gedwongen om in het donker zitten kijken naar beelden die ik niet zelf gekozen heb**”.

Pierre-Auguste had genezen. En als inspiratie voor Jean Gold. En amper iemand die zich voor haar interesseerde. (Naar verluidt zou Jean voor haar films zijn gaan maken. Ze nam als Amerikaans klinkende pseudoniem Catherine Hessling en is te zien in een vijftal stille films van Renoir, nvdr)

Hoe heb je dan de actrice die voor jouw film zo belangrijk was uiteindelijk gekozen?

G. BOURDOS: Ik wou een gelaat dat anders was dan de actrices vandaag. Ik vind dat alle Hollywoodactrices eenzelfde gezicht hebben; ze beantwoorden aan de mode van de tijd... Ik wou een iets anders gelaat, dat ze een huid had ook. Een huid is zeer belangrijk voor Auguste Renoir. Ik wou iemand met een blanke, heldere teint. En ik wou een zeer goede actrice. Ik heb veel actrices gezien maar niemand wist te overtuigen. Ik heb Christa ontmoet in een bar. Ze was te laat ...zoals gewoonlijk maar ze kwam - wat wanhopig, met haar tas, zeggende dat de metro niet marcheerde of zo. Deze energie, die brutaliteit maakte indruk... Ik heb haar gevraagd naar haar familiale achtergrond. En spontaan antwoordde ze: mijn vader is schilder, mijn moeder model, *et voilà*. Dat was de sleutel. Ik zag haar huid, net wat ik zocht. Ik keek zoals Auguste Renoir naar de kwaliteit van de huid. Haar ouders? Een schilder en zijn model. Was dat toeval? Ik geloof in het objectieve toeval. Een huid die het licht niet weerkaatst maar er doorheen gaat, die het licht absorbeert. Auguste Renoir was beïnvloed door de Vlaamse meesters zoals Rubens die ook van een heel blanke huid hield.

Hoe belangrijk is de aanwezigheid van het model voor jouw uiteindelijke film geworden?

G. BOURDOS: Zonder de présence van de actrice zou ik de film nooit gemaakt hebben. Wat me

interesseerde was het punt van gratie te vinden, tijdens het schilderen dankzij de présence van de actrice. August had geen model nodig voor de anatomie, moet je weten. Hij had 7000 schilderijen gemaakt. Hij had haar aanwezigheid nodig ‘pour allumer cette sens’ om hem het plezier van het schilderen te geven. Wat me niet interesseerde was in competitie te gaan met de schilderijen van Renoir maar rekeningschap te geven van deze sensatie, dat punt van link tussen het model, het schilderij dat tot stand komt, de schilder, het licht en de natuur. Dat zocht ik in de *mise-en-scène*.

Heb je enig idee wat de beroemde vader-schilder dacht over zijn zoon die films zou gaan maken?

G. BOURDOS: Dat is grappig... Weet je wat Pierre-Auguste altijd over film zei: “Waarom word ik gedwongen in een donkere zaal te gaan zitten kijken naar beelden die ik zelf niet gekozen heb”. Cinema begreep hij niet. Misschien is dat wel de reden waarom Jean na de dood van zijn vader net films is beginnen maken.

Hoe heb je gewerkt met licht en kleuren want we zijn in 1915 midden in een oorlog. Is Jean, die gewond uit de oorlog naar huis is gekomen, niet de verpersoonlijking van deze oorlog?

G. BOURDOS: Dat is een belangrijk aspect van de film. Toen ik de schilderijen van August bestudeerde - ik had ze chronologisch gerangschikt - merkte ik vervormde lichamen op, in de stijl van ‘De schreeuw’ van Edward Munch. Renoir leed, zag af... De rouw na de dood van zijn vrouw, het feit dat twee zonen aan het front gewond waren geraakt, dat is aan zijn schilderijen van toen te zien. Ik denk dat de wil om kleur, sensualiteit, een antwoord aan de pijn is.

“Pierre-Auguste Renoir was beïnvloed door de Vlaamse Meesters zoals P.P. Rubens die van een zeer blanke huid hield”.

Het is het verder gegaan met de Renoir-clan?

G. BOURDOS: Je mag de drie broers van Pierre-Auguste echt niet vergelijken. De erfenis van de schilderijen van zijn vader heeft het Jean mogelijk gemaakt om zijn films te produceren. Met erg grote budgetten toen; hij heeft in Berlijn gedraaid. Pierre was enige tijd production designer voor de films van zijn broer maar veel stelde dat niet voor. De zoon van Pierre Renoir, Claude, daarentegen is de grote cameraman geworden van Jean, vanaf *La Bête humaine*.

En wanneer is het tot een breuk gekomen tussen Jean Renoir en Catherine, zijn vrouw, toch zijn muze?

G. BOURDOS: De breuk tussen Jean en Andrée devenue Catherine interesseerde me heel erg. Jean stond niet in de gratie van de Franse distributeurs want hij was te onafhankelijk... Hij was de man die dankzij een erfenis, die met het geld van zijn vader films maakte. En toen kwam de gesproken film eraan. Voor mij is Renoir die grote Franse cineast geworden dankzij de gesproken film. Toen hij zijn eerste gesproken film moest maken schreef hij speciaal voor haar *La Chienne*. Jean heeft toen belangrijke Franse filmproducenten ontmoet aan wie hij de film voorstelde. Onmiddellijk hebben ze ja gezegd maar wel op één voorwaarde: Zonder zijn vrouw! *Sans votre femme-pote*. En Jean heeft onmiddellijk geantwoord: 'Geen probleem!' Hij heeft haar laten vallen. *Il l'a trahi*. Dat is ook de reden waarom ze hem heeft verlaten.

Heb je veel research gedaan? Ook over de manier van schilderen van Pierre-Auguste Renoir?

G. BOURDOS: Ik beschikte over talloze documenten: foto's van zijn atelier, zeer precieze getuigenissen over zijn schilderstechniek. Hij had uiteindelijk vele leerlingen: Henri Matisse, Albert André. Vele jonge schilderes, die zeer gedetailleerd over zijn techniek hebben geschreven.

Over welke Renoir gaat je film RENOIR nu eigenlijk vooral? Over de vader Pierre-August? Of over zijn zoon Jean?

G. BOURDOS: Dat is exact dé vraag die ik had verwacht. Aanvankelijk zou de titel van de film 'La Source' zijn. In de dubbele betekenis van het woord: water – belangrijk voor het universum van Renoir – en inspiratiebron. Maar de internationale verkopers drukten me op het hart: "Dat kan niet! Je moet absoluut RENOIR als titel nemen.

RENOIR

Heerlijk toch om even terug te spoelen naar de idyllische, ongerepte schoonheid van de Provence uit het begin van de vorige eeuw, hoewel. 1915. Cagnes-sur-Mer. Pierre-Auguste Renoir, de meester van het impressionisme, ziet enorm af van zijn pijnlijke gewrichtsreuma. Daarenboven heeft hij net zijn echtgenote begraven en heeft hij vernomen dat zijn zoon Jean aan het front (van de Grote Oorlog) zwaargewond is geraakt. Dat alles speelt hem parten ook al doen de huishoudsters nog zo hun best om hem het leven enigszins draaglijk en zo comfortabel als mogelijk te maken. Tot zomaar uit het niets – als een mirakel – ineens Andrée opduikt, een spring-in-'t-veld, amper 15 jaar jong, in de fleur van haar jeugdigheid. De vrouw van Renoir had haar net voor haar dood nog gevraagd. Haar open, vrije geest, haar ontombare levenslust, de présence van "la petite", haar vlammend rood haar, haar sensualiteit en haar porseleinen huid geven de oude schilder ("Un ouvrier de peintre" zo noemt hij zichzelf) de goesting, de zin in en het plezier van het schilderen terug. Zij zal zijn (latere) werk van een frisse impuls voorzien.

De Franse filmer Gilles Bourdos koos voor een observerende film- en vertelstijl alsof de camera bij de Renoirs kind aan huis is. De huiselijke taferelen zijn talloos zoals trouwens het proces van het schilderen zelf en de relatie tussen de oude schilder en zijn beeldschoon model dat het liefst voor hem in de open natuur poseert. Al wil meer dan eens het poseren wel eens flaneren worden... En zo zijn we er ook getuige van hoe Jean, de aan het been verwonde zoon die naar thuis is teruggekeerd om er te revalideren, langzaam maar zeker op het meisje verliefd wordt. Trouwens. Zij zal het zijn die

zijn interesse in het nieuwe medium film, zijn onuitgesproken droom, zal stimuleren. Om wie het Bourdos allemaal te doen is, is het meisje. Haar aanwezigheid is van vitaal belang voor vader en zoon wat de heren bijna tot rivalen van elkaar maakt. Bourdos heeft – en gelukkig maar – meer interesse in haar, in het model/muze als verpersoonlijking van de innige band tussen vader en zoon, schilder en filmer, en hun gedeelde appreciatie voor schoonheid. RENOIR - Het verhaal is gebaseerd op het boek 'Le Tableau amoureux' van Jacques Renoir, de kleinzoon van acteur Pierre, straalt niet de intensiteit uit, noch van *La belle noiseuse* van Jacques Rivette, notoir Renoir-adept, noch van *Van Gogh* van Pialat, zeg maar. Maar het blijft aangenaam kijken hoe Mark Ping Bing Lee, de cameraman van Hou Hsiao-hsien en van *In the Mood for Love*, het voortdurende vechten van zonlicht en schaduw weet te boetseren. En het meisje fotografeert alsof haar huid het mediterrane licht absorbeert. Helemaal Renoir, Pierre-Auguste. Even gezwind als gewiekt laveert RENOIR tussen een integrale biografie in en een zonovergoten tableau vivant.

— FREDDY SARTOR

GENRE biografie

REGIE Gilles Bourdos

SCENARIO Jérôme Tonnerre, Gilles Bourdos, met medewerking van Michel Spinosa.

FOTOGRAFIE Mark Ping Bing Lee

MUZIEK Alexandre Desplat

MONTAGE Yannick Kergoat

CAST Michel Bouquet (Pierre-Auguste Renoir), Christa Théret (Andrée), Vincent Rottiers (Jean Renoir), Thomas Doret (Coco)

PRODUCTIE Fr – 2012 – 111'

DISTRIBUTIE Cinéart

RELEASE 2 januari 2013